

16. juni 2022
Dok.nr.: 409872

Talepapir samrådsspørgsmål Æ om udbud af patruljeskibe 24. juni 2022

Tak for spørgsmålet og for invitationen til Finansudvalget i dag.

Jeg vil også gerne sige tak for muligheden for at drøfte det her vigtige område med Finansudvalget i dag. Det samlede projekt med anskaffelse af patruljeskibe rummer store erhvervs- og vækstmuligheder for danske virksomheder og værfter. Så det er selvsagt en høj prioritet for regeringen.

Samtidig løser vi en vigtig sikkerhedspolitisk udfordring, når vi bygger kapaciteter, der er så afgørende for Danmarks sikkerhed og suverænitethåndhævelse.

Efter grundig forberedelse i Forsvaret og ved Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse, også kaldet FMI, bistået af Kammeradvokaten, står vi nu her et år efter beslutning om forprojektet og er klar til at komme rigtigt i gang.

Men som bekendt har vi en verserende klage i forhold til anskaffelsen af patruljeskibene. Derfor håber jeg på Finansudvalgets forståelse for at der er begrænsninger for, hvor meget jeg som forsvarsminister kan udtale mig om selve klagesagen. Her vil jeg afvente, at Klagenævnet for Udbud har truffet den endelige afgørelse.

Men lad os se på spørgsmålet og indløbet til det.

I en tid som denne, er der behov for, at Europas demokratier står sammen. Sammen om vores værdier. Og ikke mindst sammen mod den trussel som Putin er mod Europa og vores fred og sikkerhed.

Der er brug for, at Europa tager større ansvar for vores fælles europæiske sikkerhed. Derfor var det en stor glæde, at danskere valgte at afskaffe forsvarsforbeholdet d. 1. juni.

Danmark kan nu få indflydelse på det europæiske forsvarssamarbejde. Og vi kan bidrage til at skabe stabilitet i vores nærområde. Det bliver kun vigtigere de kommende år.

Krisen som vi står i nu minder os også om, at vi i Danmark også skal kunne håndhæve vores eget territorium og ikke mindst vores egne grænser. Senest har regeringen og forligspartierne besluttet at opretholde et højere operativt niveau for F-16 flyene, indtil de kommende F-35 er klar.

De grundlæggende ændringer af den sikkerhedspolitiske situation i Europa kræver et markant modsvar, hvor også Danmark og Forsvaret skal levere.

Forsvaret er som bekendt hverken rødt eller blått eller for den sags skyld grønt. Og derfor er det vigtigt, at vi har bred konsensus om de beslutninger, vi træffer i og om og for det danske Forsvar.

Et bredt flertal af Folketingets partier blev med det nationale kompromis enige om, at tage de nødvendige skridt for at håndtere Europas nye sikkerhedspolitiske virkelighed. Vi skal løfte vores ansvar som kerneallieret i NATO og i Europa, hvilket vil kræve store investeringer.

Danmark, Grønland og Færøerne har tilsammen verdens fjerdelængste kystlinje og en markant placering på det maritime verdenskort. Sikkerheden omkring det maritime Danmark er derfor afgørende for dansk sikkerhed. Både operativt og ikke mindst industrielt.

Vi skal kunne kontrollere bæltet og stræderne og håndhæve vores suverænitæt. Behovet er der helt bestemt. Det så vi for nyligt på Bornholm, da et russisk flådefartøj to gange krænkede dansk territorialfarvand.

Ruslands-krisen – og COVID19-krisen før den – har vist os vigtigheden af forsyningssikkerhed og at have de rette kompetencer til at løfte centrale funktioner i samfundet. I en tilspidset situation, kriser og krige, skal vi have kompetencerne på egne hænder.

Heldigvis har vi i Danmark stolte traditioner på det maritime område og en kompetent industribase, der kan designe, bygge og vedligeholde vores egne militære fartøjer. Det har man gjort i mange år. Det er

en vigtig national kapacitet, som vi skal værne om. Det er vi klar til i regeringen.

Inden udgangen af 2023 skal vi indgå et nyt forsvarsforlig, hvilket traditionelt har haft historisk bred opbakning i Folketinget. Forliget vil sætte en langsigtet udviklingsretning for Forsvaret, der har gavn af den stabilitet, brede forlig giver til implementeringsopgaven.

Jeg forventer også denne gang, at vi lander et bredt forlig, ligesom vi med garanti kommer til at drøfte væsentligheden af de maritime kapaciteter. Vi skal blandt andet tage stilling til anskaffelsen af de patruljeskibe, som vi her i dag skal tale om.

Nu til selve besvarelsen af selve spørgsmålet. Jeg vil starte med at give en generel status for, hvor vi er.

Den tilgang der anvendes i patruljeksibsprojektet er nævnt i forliget 2018-2023 [fra 28. januar 2018]. Der står der: ”... udbuddet af nye miljøskibe genovervejes med henblik på at undersøge muligheden for en løsning, hvor nye militære fartøjer, ud over den militære opgaveløsning, i nødvendigt omfang kan løse havmiljøopgaver”. Det er det, der står i forliget.

Det blev i juni 2021 besluttet med bred politisk opbakning at iværksætte et udviklingsprojekt for at sikre et stærkt design af de kommende patruljeskibe. Jeg har læst den gamle nyhed og den ligger stadig på Forsvarsministeriets hjemmeside igennem, og kan nu som dengang konstatere, at der var fuld opbakning fra forligskredsen.

Der var bred enighed om, at der blev udarbejdet en aftale, der både sikrer Forsvarets nye, kapable skibe og samtidig understøtter dansk forsvarsindustri og danske arbejdspladser. Der blev også lagt vægt på, at udviklingsprojektet har potentiale til at blive en eksportplatform på dansk erhvervsliv og forsvarsindustrien.

I august 2021 lancerede regeringen så strategien for dansk forsvarsindustri. Der var i forligskredsen bred enighed om vigtigheden af, at vi har kompetencer og danske arbejdspladser, der sikrer Danmarks væsentlige nationale sikkerhedsinteresser – også på det maritime område. Dels fordi vi har lange kystlinjer og en af verdens største handelsflåder, der begge skal benyttes i denne sammenhæng. Og dels fordi vi gerne vil styrke vores erhvervsliv og skabe en eksportplatform for forsvarsindustrien.

Udviklingsprojektet for patruljeskibene er blot første skridt i et egentligt maritimt erhvervseventyr. Vi står over for en udskiftning af mange af vores maritime kapaciteter over de næste 20-25 år. Planerne er naturligvis ikke på plads endnu, men et forsigtigt estimat fra FMI kunne pege på potentielle anskaffelser for mere end 40 mia. kr. over en årrække.

Det maritime område er en vigtig prioritet for regeringen. Derfor er der ikke tale om underskud af opgaver til de danske værfter og for vores forsvarsindustrielle virksomheder. Tværtimod.

FMI har netop vurderet, at anskaffelsen hænger uløseligt sammen med vores væsentlige nationale sikkerhedsinteresser. Og derfor har man valgt at undtage opgaven med patruljeskibe fra et EU-udbud med hjemmel i artikel 346 i den Europæiske Unions funktionsmåde, som det hedder.

Jeg ønsker derfor også som forsvarsminister at skabe de bedste rammebetingelser for, at danske virksomheder og værfter kan løfte denne vigtige opgave for det danske forsvar over de næste mange år. Det maritime område har øverste prioritet for regeringen og er afgørende for Danmarks evne til at forsvare sig selv.

Som nævnt blev forprojektet for patruljeskibe besluttet igangsat for ca. 1 år siden. FMI har siden udarbejdet en markedsundersøgelse og et hjemmelsgrundlag bistået af Kammeradvokaten. Resultatet banede vejen for, at vi med undtagelsesbestemmelsen – den såkaldte artikel 346 – besluttede at undtage anskaffelsen fra et EU-udbud grundet væsentlige nationale sikkerhedsinteresser. Det er kernen i udbudsdiskussionen.

Det har været efterspurgt længe fra industrien, politisk og generelt i den offentlige debat, at vi i Danmark læner os længere frem og bru-

ger artikel 346 mere aktivt. Strategien for dansk forsvarsindustri beskriver netop regeringens satsning på det maritime område. Anskaffelsen af patruljeskibe er netop en udmøntning af strategien og derfor er det også udtryk for, at der er tale om vores væsentlige nationale sikkerhedsinteresser.

Markedsundersøgelsen blev foretaget med inddragelse af branchen, herunder også Dansk Industri, Dansk Erhverv, Danske Maritime, CenSec og Naval Team Denmark. Undersøgelsen afdækkede, at der kun var ét dansk konsortium, der vurderes at kunne løfte opgaven.

Den 29. april offentliggjorde FMI hensigten om at begynde kontraktforhandlinger med konsortiet. De kom aldrig i gang på grund af klagesagen. Det betyder samtidigt, at der ikke er modtaget noget tilbud fra konsortiet eller andre. Der er vi med andre ord slet ikke endnu.

I forligskredsen har vi også fokus på, hvordan vi kan få gode danske arbejdspladser og udvikling i industrien ud af de store investeringer, der ligger forude i Forsvaret. Her vil industrien stå godt på eksportmarkedet med et konsortium og i større omfang have mulighed for at få underleverandører med på eksportordrer. Det giver en mere levedygtig forsvarsindustri og ultimativt en større sikkerhed for Danmark.

Det er FMI forventning, at forprojektet kan nedsætte risikoen i selve byggeprojektet, da kravene til skibene vil være klarlagte, inden vi skal tage stilling til anskaffelsen i forligsrammen. Det sidste er vigtigt at

holde fast i. Uagtet forprojektet er der ikke truffet en beslutning om selve anskaffelsen.

Som nævnt viste markedsundersøgelsen, at der kun var ét dansk konsortium, der kan løfte opgaven med patruljeskibe. Dvs. vi har en såkaldt eneleverandørsituation. Det er hverken første eller sidste gang, at FMI oplever det med en anskaffelse. Her vil mekanismer som et såkaldt 'åben bogs princip' i regnskaberne og kontraktrevision kunne anvendes for at sikre, at alt går rigtigt til.

Jeg har som forsvarsminister et stort ønske om at skabe solide rammer for langsigtede investeringer i en national skibsbygningskapacitet i Danmark.

Regeringens strategi for forsvarsindustrien fra sidste år sætter rammerne og prioriteterne – blandt andet på det maritime område. Patruljeskibsprojektet er blot starten på et maritimt erhvervseventyr. Det nationale kompromis har skabt sikkerhed om prioriteringen af Forsvaret og ikke mindst finansieringen af Forsvaret i fremtiden.

Med forprojektet indledes en ny tilgang til anskaffelser, hvor industrien inddrages tidligt for at finde den bedste løsning for Forsvaret, og give industrien optimale vilkår. Det gør vi for at passe på Danmark. Og for at beholde og vedligeholde kompetencer i dansk forsvarsindustri i form af danske arbejdspladser.

Dansk forsvarsindustri er endnu ikke så stor, at den er levedygtig, uden at vi også investerer i den. Valget af en konsortiemodel er derfor i den nuværende situation en god løsning til at løfte det samlede patruljeskibsprojekt.

Vi har en interesse i at vise omverdenen, at vi har nogle af de bedste forsvarsteknologiske virksomheder i verdenen. Valget af en konsortietilgang er derfor også en eksportplatform. Regeringen ønsker, at dansk forsvarsindustri skal trives, vokse og udvikles, bl.a. på baggrund af innovative løsninger. Men det kræver, at vi er villige til at afprøve nye metoder.

Afslutningsvist er det vigtigt at fremhæve, at konsortiet vil blive forpligtet til at konkurrenceudsætte større underleverancer som eksempelvis skrogbygning og vedligeholdelse af skibene. Her vil den maritime industri – inklusiv værfterne – naturligvis have mulighed for at byde ind.

Beslutningen om at designe, bygge og vedligeholde skibe i Danmark er ikke et nyt foretagende. Det har vi i Danmarkshistorien gjort mange gange. Faktisk er der også oprettet museer om det. Og derfor er det også utrolig vigtigt at vi fastholder vores kompetencer på disse områder på danske hænder. Ikke mindst når vi står over for så enormt store milliardinvesteringer, som vi står i og hvor potentialet for dansk erhvervsliv og danske arbejdspladser er meget stort.

Det betyder, at vi før har bygget skibe på det tidligere Lindøværftet, i Skagen, i Frederikshavn, på Ærø og i Fåborg for at nævne nogle eksempler. De kompetencer er væsentlige at fastholde og udbygge, idet flere skibsanskaffelser som nævnt vil komme efter patruljeskibene. Det skal vi være klar til at håndtere, hvilket vi bl.a. også kommer til at kigge nærmere ind i snarest.

I disse tider i den nuværende sikkerhedspolitiske situation, er der en pris at betale for vores sikkerhed. Og den pris vi nu betaler, betaler vi dels for at passe på Danmark. Dels for at sikre at vi fastholder og udbygger vigtige kompetencer for vores erhvervsliv, for Danmark og for vores muligheder for at sikre, at flest mulige dansk arbejdspladser kommer ud af de meget store milliardinvesteringer vi nu er på vej ind i og som vi står og kigger konkret ind i i øjeblikket.

Tak for ordet.